

פרשת דיין בבגנות

שמשא דיין היה בעצמו במקום. תרגילי צבא היו ואמנם לא הופסקו מיד. אך לאחר פנייתו של ד"ר פראוסניץ למפקד הגוש, הוצאה הוראה להוציא שטח זה משיטחי התמרונים של צה"ל, והחיילים לא חזרו למקום.

ד"ר פראוסניץ פנה ללשכת הרמטכ"ל. והמשטרה הצבאית החזירה, אחרי מישיפת, את הכלים שנמצאו בידי החיילים לד"ר פראוסניץ. כדי להעבירם לאגף-העתיקות.

למיקרה תבליט העגל, הודיע שריהביט-חן למנהל האגף כי התבליט איננו אצל.

תשובת שריהביטרה שלמה הלל:

מנהל ההפירה הארכיאולוגית באזור מד' טעם אגף-העתיקות התלונן באוקטובר 1969 כי צעיר, שאליו כנראה מתייחסת השאלתה, חשוד בעיניו בהוצאת כד מתוך הפירה שהוא ערך.

על-סמך תלונה זו נערך חיפוש אצל החשוד, ונמצאו מימצאים ארכיאולוגיים שונים. בעקבות זאת הוגש כתב-אישום על סמך פקודת העתיקות 1939, והואשם הורשע ונידון לקנס של 15"י.

היו"ר ראובן ברקת: שאלה נוספת

ידי בית-משפט צבאי בחברון על שאכר יוסף נימר אידוה, שנמצא אשם בחפירת עתיקות ללא רשיון.

אותו עיתון מוסר ב-9 במאי 1969 כי סוחר-עתיקות מחברון, שפעל ללא רשיון מתאים, גידון בבית-משפט בחברון לקנס של אלפיים לירות ולמאסר של שבעה חודשים, מהם שלושה חודשי מאסר בפועל.

הנני מבקש דרעת:

(1) האם הידיעות הנ"ל הן נכונות?
(2) האם הועמדו אחרים לדין —

הנאום שנגזר עליידי כל העיתונים:

מעשה היפותטי באדם היפותטי

המערכה הגדולה לחשיפת מעשיו הבלתי-חוקיים של משה דיין התחילה עם נאומי של אורי אבנרי בכנסת, כאשר הובא לקריאה ראשונה "החוק לחיקון פקודת העתיקות". בשבוע שעבר הובאה הצעת-חוק זו לקריאה שנייה ושלישית. בנמקו את הצעתו להגדיל באופן ניכר את העונשים עבור חפירה ומיסחר בלתי-חוקיים, נשא אבנרי נאום שהיה מיוחד בצורתו, ושעורר תשומת-לב כללית אצל כל באי בניין הכנסת.

אף עיתון ישראלי אחד לא מצא לנכון לדווח על נאום זה. להלן נוסח הנאום:

אני רוצה להציג בפני הכנסת מיקרה היפותטי של אדם היפותטי במדינה היפותטית.

באדם היפותטי

נניח שאותו איש מצהיר בפומבי שהוא מוכן לשבת מחצית חייו בכלא, ולחפור במחצית השנייה של חייו — אך אין מי שיביאו לדין וישים אותו בכלא.

נניח שהעיתונות עשתה יד אחת כדי להעלים ולגנוז עובדות אלה, הידועות לכל, ושהתפרסמו בכל רחבי העולם.

נניח שהממשלה, בהיוודע הדברים, מתייצבת כאיש אחד — או כאשר אחת — מאחורי השר, ומקבלת על עצמה אחריות מוסרית — או בלתי-מוסרית — לכל מעשיו.

במצב קפקאי זה — איזה ערך יש לחוק? איזה ערך יש לכל החוקים, לשיטתן החוק, לכנסת, לדמוקרטיה?

נניח שיש במדינה אדם שאחז בו טירוף ארכיאולוגי. נניח שאותו אדם הוא זה הממשלה של אותה מדינה נה היפותטית, ובקבלו תפקיד זה נשבע לאמור: "אני מתחייב... למלא באמונה את תפקידי כחבר הממשלה ההיפותטית ולקיים את החלטות הכנסת ההיפותטית".

נניח שאותו אדם יוצא בכל שבוע לחפור באתרים ארכיאולוגיים, תוך הפרת החוק, ותוך סיכון האתרים שאין להם תקנה.

מכאן ואילך היו חפירת עתיקות, חשיפתן, הובקתן וחיפוקן לעיסוק מרכזי בחייו, לתאוה, שאינה יודעת שבעת, ליצר, שאין לו סיפוק ומעצור, כב עבר על איסור מפורש בחוק העתיקות. בהודמנות אחת אמר, כי אם היתה ניתנת לו הכרעה לחפור עתיקות מחצית אחת של ימיו ולהתחשב בכלא המחצית השנייה או לא לחפור כלל ולהישאר ב"חוריק, היה בוחר באפשרות הראשונה.

מאז 1954 צבר דיין אוסף עתיקות, שאין בהגמנתו גבול אש פרטי. ייחודו בכך שיש עניין גלוי עם רוב העניינים של ימינו, ויש עניין גלוי עם העבר.

נניח שאותו אדם היפותטי לוקח את מימצאיו, שהם רכוש נגזב, רכוש המדינה, לביתו הפרטי.

נניח שמאות אנשים, מהם קצינים וחיילים בצבא היפותטי, היו עדי-ראיה למעשים אלה, מספרים על כך בפה מלא, אך פוחדים למסור עדות.

נניח שגדולי המדינה, גדולים הימותטיים של מדינה היפותטית, מבקרים בביתו של האיש ומסתכלים באותם מימצאים, בידעם שזהו רכוש נגזב, ואינם פוצים פה.

נניח שאותו איש מנצל את מעמדו כדי לקנות באופן שיטתי מימצאים ארכיאולוגיים, שנחפרו באופן בלתי-חוקי בשטחים מוחזקים היפותטיים, קונה אותם בזול ומוכר אותם ביוקר, בתוספת חתימתו ההיפותטית.

נניח שבצורה זו מרוויח האיש מדי שנה רבבות דולרים — לא היפותטיים — מבלי לשלם על כך מס.

נניח שכל זה ידוע ברבים, אך מישטרה היפותטית — מאוד היפותטית — מסרבת להתערב, בטענה שאין תלונה רשמית ואין עדים מתנדבים.

קטע מספרו הביוגרפי של שבתאי סבת על דיין

כל חברי הכנסת יודעים על מי ועל מה אני מדבר. העניין אינו היפותטי. הוא נוגע לאשיות מדינת ישראל כמדינת חוק.

אם יש הסכמה כללית של הממשלה, הכנסת, העיתוי-נות, המישטרה, וחלק גדול של הציבור לכך שאדם אחד עומד מעל החוק, כי אז מוטב לבטל את החוק כליל. אולם אין לסבול מצב שבו חופר פרטי וסוחר פרטי הולך לבית-הסוחר, או משלם קנס גבוה, בגלל הפרת חוק זה, בעוד שאדם המופקד על החוק מפר אותו בגלוי, והופך תוך כדי כך למיליונר מופלג.

תהיה זו צביעות שאין למעלה ממנה, צביעות מחפירה ומבישה, אם הכנסת תקבל היום חוק זה, בידעה היטב שאין קורטוב של נכונות להפעילו נגד העברייני המועד ביותר במדינה.

מנהל האגף ביקש את המישטרה לברר מקום הימצאו.

חפצי העתיקות מחושניה נמצאים במור זיאון אגף-העתיקות בקנישתרה.

היו"ר ראובן ברקת: שאלה נוספת לחבר הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי: כבוד השר, האם אתה ער לנובדה שחיילים בשירות פעיל, וגם בשירות מילואים, המוסרים מידע על ענייני נים אלה בשירות פרטיות, מסרבים למסור על כך עדות למישטרה או לכל גוף אחר?

שר החינוך והתרבות יגאל אלון: אתי לא שוחחו על כך החיילים, ואיני יכול להיתר על לכך.

שאייתה מס' 4115.

אל: שריהביטרה.

מאת: ח"כ אורי אבנרי.

הארץ מיום 8 באוקטובר 1969 מוסר כי צעיר מן 24 מחולון נעצר כחשוד ב"חפירה ללא רשיון ונגיבת שני כדים עתי-אבקים דרעת".

(1) האם ידיעה זו נכונה?
(2) האם הצעיר הנ"ל הועמד לדין, והורשע?
(3) אם כן — מה היו סעיפי ההרשעה, ואיזה עונש הוטל עליו?

ברחבי השטחים המוחזקים — על עבי-רות כלשהן שעניינן עתיקות?

אם כן —

א. מאז נכבשו השטחים המוחזקים על-ידי צה"ל, כמה אנשים הועמדו לדין בעבירות כאלה?

ב. אילו עונשים הוטלו על מבצעי העבירות?

ג. אילו עבירות ביצע כל אחד מהאנשים שהועמדו לדין?

ד. האם הועמדו לדין גם קוני עתי-קות מסוחרים אלה, כמשתפים או כ"מחזיקי רכוש נגזב?"

תשובת שריהביטרה שלמה הלל:

נתבקשתי להשיב על שאלתה זאת. ש"הופנתה במקורה אל שריהביטחון, הואיל והחקירות בקשר לתיקים עליהם נסבה ה"שאלתה נוהלו בעיקרן על-ידי המשטרה.

שאלה 1: הידיעות נכונות בחלקן.

שאלה 2: א. 33 איש הועמדו לדין בשטחים המוחזקים על עבירות הקשורות בעתיקות.

ב. העונשים היו בעיקרם קנסות. ב"סכומים שונים, עד ל-700 ל"י (לא מצאנו אישור לידיעה בדבר קנס בן — 2,000 ל"י). הוטלו גם מיספר עונשי מאסר, ש"הגבוה שבהם היה לחמישה חודשים.

ג. העבירות העיקריות היו: חפירת עתיקות ללא רשיון, גרימת נזק לאתר היסטורי, סחר בעתיקות ללא רשיון. אי-הודעה על עתיקות.

ד. לא הועמדו לדין קוני עתיקות מ"סוחרים אלה.

היו"ר ראובן ברקת: שאלה נוספת לחבר הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי: כבוד השר, מכיוון ש"מקרים כאלה האיש הקונה עתיקות מחו"ר בלתי-חוקי אשם לא פחות, ואולי יותר, מהחופר עצמו, שהרי למענו החופר עובר על החוק — מדוע אין המישטרה נו"קטת אמצעים נגד אותם הקונים מן ה"חופרים הבלתי-חוקיים בשטחים?

שריהביטרה שלמה הלל: אני מוכן לבדוק את החוק, מה הוא אומר בדיוק לגבי זה. איני יכול לענות על רגל אחת מה היו אותן נסיבות, אם נמצאו דב"רים שנמכרו ולא הוגשו כתב-אישום נגד אנשים. איני זוכר את הדברים בעל-פה. אבל אני מוכן לבדוק את העניין.

שאייתה מס' 4145.

אל: שר החינוך והתרבות.

מאת: ח"כ אורי אבנרי.

ביום 14 בדצמבר 1971 השיב שר החי"ר נגד והתרבות לשאלתה מספר 3569, ש"הוגשה על-ידי חברת-הכנסת אסתר רויאל-נאור, עניינה של השאלתה: פגיעת טרקטור בחומת חצור העתיקה והריסתה. השר, ציין בדבריו שתובתו כי מישדרו ביקש להעמיד את האורח הפוגע לדין, על הפגיעה בעתיקות, והוסיף: "כמובן אנו מבקשים להוציא צירמניעה נגדו. אנו בו"חנים גם אפשרות של תביעת נזיקין נגדו".

אבקש דרעת:

(1) האם ביקש המישדר אי-פעם ה"צאת צירמניעה נגד אדם כלשהו, בגלל פגיעה בעתיקות, או תבע אדם לנזיקין בגלל פגיעה כזאת?

(2) אם כן — מתי ואת מי?

תשובת שריהביטרה יגאל אלון:

שאלות 1-2: כפי שנמסר לי על-ידי מנהל אגף-העתיקות והמוזיאונים, ב"קש המישדר וקיבל צירמניעה במיקרה פגיעת הטרקטור באתר העתיקות בחצור, אך לא תבע נזיקין.

המשדר ביקש צירמניעה במיספר מיק"רים, ובין השאר, לדוגמה: בתודש דצמבר 1968 נגד המועצה המקומית מגדל ובנגד מר משה טל, באפריל 1971 נגד הברה קדישא ליד המועצה הדתית טבריה; וב"ינואר 1972 נגד מר יהושע קופר ממוצא.

היו"ר ראובן ברקת: שאלה נוספת לחבר הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי: האם כבוד השר מוכן לשקול אפשרות של הוצאת צירמניעה נגד עבריינים ידועים בשטח זה, העוסקים בחפירות בלתי-חוקיות באופן קבוע?

שריהביטרה יגאל אלון: אני מוכן להעביר כל הצעה קונקרטי"לענינו ולחוות-דעתי של מנהל אגף-העתיקות והמוזיאונים, ולאחר שאקבל את חוות-דעתו, אוכל לקבוע עמדה בנו"ן.

בדרך-כלל יש למנהל-העתיקות חופש רב בקביעת אמצעים, שהוא רואה אותם לנכונים, אבל הוא גם נועץ בי כאשר הוא רואה זאת לנכון.